

בס"ד, שיחת ש"פ שמויני, מבה"ח אייר, ה'תשי"ג.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויהי ביום השמיני.

ב. הענין שנתבאר בהמאמר, שהחידוש דמתן תורה הוא המשכת אלקות גם בגשמיות העולם — מקורו במאמרו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע¹, ומוסיף שם²:

"הכוונה היא שגם בעולם העשי' יהי' כלים לאלקות .. שכן יהי' לעתיד שהגוף יחי' מאלקות, והיינו שהיד הנותנת צדקה עכשיו יהי' לעתיד בבחי' חסד דרועא ימינא .. כן יהי' לעתיד שהיד הגשמי יהי' כלי לאלקות וזה יהי' חיותה כו', וכן כל אברי דרמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא כו', שע"י קיום המצות עכשיו יהי' לעתיד הגוף כלי לאלקות ויחי' מאלקות כו'".

כלומר: לעתיד לבוא יהי' אלקות בגילוי גם בעולם הזה, שיהי' ניכר בגילוי בגוף הגשמי שחיות האברים הוא מאלקות, שקיום כל אבר ואבר יהי' מהחיות האלקי הנמשך על ידי קיום המצוה השייכת לאבר זה, כי רמ"ח אברי האדם הם כנגד רמ"ח מצוות עשה³.

ואח"כ מוסיף שם (בחצאי עיגול):

"ומזה תוכחת מוסר כאשר חסר יומא חדא ח"ו בקיום המצוה וכמו"כ בדרך כלל כשהחסיר מצוה א' איך יהי' אותו האבר חי לעתיד כו'".

וכוונתו למאמר הזהר' "חסר יומא חדא חסר לבושא חדא" — דכאשר "חסר יומא חדא", שהחסיר לקיים מצוה, אזי "חסר לבושא חדא", היינו, שחסר בחיות האבר שנמשך על ידי קיום מצוה זו.

ג. אע"פ שבהמאמר הובאה "תוכחת מוסר" זו רק בתור מאמר המוסגר, מ"מ, הרי זו התבוננות טובה, שאפשר להתבונן בה שעות ארוכות, ימים ושבועות.

(1) ד"ה ויהי ביום השמיני תרע"ח (סה"מ) (3) מכות כג, סע"ב.
 (2) שם ע' רעג.
 (3) ראה זח"א רכד, א. הובא בתו"א חיי
 (4) שרה טז, רע"א. ובכ"מ.

והתבוננות זו תפעל להיות זהיר תמיד בקיום המצוות, כי: אע"פ שלשון המאמר הוא "חסר יומא חדא ח"ו בקיום המצוה" — אין פירוש הדברים שמספיק לעשות מצוה אחת במשך כל היום, ושאר כל כ"ג שעות היום יוכל לעשות ככל העולה על רוחו, אלא כל רגע ורגע צריך להיות ממולא מעבודת ה'.

וכמובן גם כן ממאמר הבעש"ט⁵ שמכל דבר ודבר שיהודי רואה או שומע צריך ללמוד הוראה בעבודת השם, ונמצא שכל קורות חיי האדם, במשך כל היום כולו, יש לנצל לעבודת השם. ובמילא, כשאדם אינו מנצלם לעבודת ה', חסר בחיות של אותו האבר שבו הי' צריך לעבוד את השם.

ונמצא שהתבוננות זו פועלת שהאדם יהי' זהיר במשך כל היום כולו, לנצל כל עניניו בעבודת הוי'.

ד. ויש להוסיף:

ע"פ הכלל⁶ "מה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא", מובן, שהמשכת החיות להאבר על ידי קיום מצוה, היא אפילו על ידי ענינים קלים. והיינו, שגם כשהאדם כופה את עצמו בדבר קטן בענין השייך לאבר מסויים, הרי הוא ממשיך עי"ז חיות להאבר ההוא.

ולדוגמא — הא דאיתא בגמרא⁷ "שעה רביעית [שעה עשר בבוקר] מאכל כל אדם שעה שישית [חצות יום] מאכל תלמידי חכמים", "שהיו מרעיבים עצמם שתי שעות" בכוונה "לאכפיא לס"א שבחלל השמאלי"⁸, ומכפי קטנה זו עושים "אָ גאַנצן געוואָלד"⁹, ונחשבת ל"אתכפיא שלימה", כי, "מה לי קטלא כולא מה לי קטלא פלגא".

ועוד מבאר בזה כ"ק מו"ח אדמו"ר — ע"פ מאמר הבעש"ט¹⁰ שכל יהודי יקר אצל הקב"ה כמו בן יחיד שנולד להורים לעת זקנותם, שמזה מובן שכל דבר שיש בו איזו טירחא קלה נחשבת כמעשה שלם. וכפי שאנו רואים בבן יחיד, שגם עשיית דבר קל, שאצל אדם אחר (כמו עבד) לא נחשב למאומה, הנה אצל בן יחיד לדבר גדול וקשה ייחשב, לפי שהוריו, מחמת גודל האהבה והיוקר לבנם יחידם, מפנקים אותו בכל

(8) תניא שם.

(9) ראה תניא שם.

(10) ראה כתר שם טוב בהוספות סקס"ז.

(5) ראה כתר שם טוב בהוספות סרכ"ג

ואילך. וש"נ (נעתק ב"היום יום" ט אייר).

(6) ב"ק סה, א. ועוד.

(7) שבת י"ד, א. הובא בתניא פכ"ז (לה), וש"נ.

מיני תענוגים וממתקים כו', וכך מרגילים אותו להרגיש, שכל דבר, גם דבר קל, לדבר גדול וקשה ייחשב.

וכך בעניננו: כיון שכל יהודי נחשב לבן יחיד אצל הקב"ה, הרי גם אתכפיא בדבר קל נחשבת לעבודה שלימה, שעל ידה נמשך חיות שלם לאבר ההוא.

ו"מכלל הן אתה שומע לאו"י¹¹ — שכאשר מחסרים איזה ענין, אפילו דבר קל, נשאר האבר ללא חיות, ו"איך יהי' אותו האבר חי לעתיד".

ה. אע"פ שלשון המאמר הוא "כן יהי' לעתיד שהגוף יחי' מאלקות .. איך יהי' אותו האבר חי לעתיד" — אין הכוונה שרק לעתיד לבוא חיות האברים תלוי במעשה המצוות, אלא גם עכשיו בזמן הזה המציאות היא כן, וההבדל בין זמן הזה לזמן דלעתיד הוא רק בענין גילוי והעלם, שלעתיד לבוא יהי' זה בגילוי, ואילו בזמן הזה הוא רק בהעלם, אבל עצם הענין שחיות הגוף הגשמי הוא מאלקות הוא גם בזמן הזה.

ואם ישאל השואל: לכאורה, איזו שייכות ישנה בזמן הזה בין גשמיות ורוחניות, שנאמר שחיות הגשמי נמשך על ידי קיום מצוה? לכאורה חיות הגוף הגשמי בא על ידי ענינים גשמיים, כמו אכילה ושתי' והדומה?! — הנה לא זו בלבד שגם בזמן הזה יש שייכות בין גשמיות ורוחניות, אלא עוד זאת צריכים לדעת, שהפרדת גשמיות מן הרוחניות הו"ע של "שניות" ו"עבודה זרה" רחמנא ליצלק, והרי בני" מזהירים (לכל הדיעות) לא רק על עבודה זרה אלא גם על שיתוף¹², והוא דבר השוה לכל נפש.

[וזהו גם הטעם ששתי הדברות הראשונות שמעו כל ישראל בשוה (אף שעמידתם בהר היתה באופן שמשה מחיצה לעצמו כו'¹³) כמאמר רז"ל¹⁴ "אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענום" — מצד החומרא של עבודה זרה ושיתוף (תוכן שתי דברות הראשונות), שבזה כל ישראל שוים].

האמת היא, שגם בזמן הזה אפשר לראות איך שעל ידי ענינים ורוחניים נמשך חיות גם לגשם הגוף — כידוע¹⁵ הסיפור אודות הרה"צ ר' נחום מטשערנאָביל, שהי' שמן כפשוטו מעניית אמן יהא שמי' רבא.

14) מכות כד, רע"א. וש"נ.

15) סה"מ תרס"ט ס"ע נ. תרע"ח ע' קצט
(נעתק ב"היום יום" טו תמוז).

11) פרש"י פ' שופטים יז, כ. ועוד.

12) ראה תר"מ ח"ד ע' 296. וש"נ.

13) מכילתא ופרש"י יתרו יט, כד.

ונמצא, שגם בזמן הזה ישנו ענין זה, שחיות הגשמי של האברים נמשך מקיום המצוות, ורק שעכשיו הוא בהעלם ולעתיד לבוא יהי בגילוי.

ו. ויש להוסיף בזה:

על הזמן דלעתיד לבוא נאמר¹⁶ "שנים אשר גו' אין גו' בהם חפץ", כי אי אפשר לפעול אז מאומה, וכל הגילויים שיהיו לעתיד לבוא תלויים הם במעשינו ועבודתינו בזמן הזה דוקא¹⁷.

ומזה מובן גם בענין האמור, שחיות הגשמי של האברים נמשך מקיום המצוות ועל ידי העבודה דאתכפיא — שדבר זה אי אפשר לפעול לעתיד לבוא בזמן שלא תהי' בחירה חפשית, אלא רק בזמן הזה.

ונמצא, שדוקא עבודת האתכפיא עתה בזמן הזה היא הממשכת חיות באברי הגוף, ובענין זה צריכה להיות ההכנה לימות המשיח, שאז יתגלה ענין זה לעיני בשר.

* * *

ז. (כ"ק אדמו"ר שליט"א ציוה לנגן את הניגון "אני מאמין כו' בביאת המשיח", ואח"כ אמר:)

כשהלשינו את אדמו"ר הזקן, שלחה המלכה אחד משרי המלוכה לחקור פרשת חיי אדמו"ר הזקן. שמו של השר הי' "דערזשאַוויץ", שהי' שיכור ושונא ישראל גדול.

— ישנה רשימה¹⁸ של כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות עסקנות הציבורית של אדמו"ר הזקן, ומספר שם בארוכה אודות השר דערזשאַוויץ, והצרות הגדולות שעשה ליהודי רוסיא; אדמו"ר הזקן, על ידי ועד עסקנים שייסד, עלה על כל עוולותיו ופשעיו הנסתרות ומסרוהו להממשלה והי' לו "אַ מיאוסין סוף". אבל עד אז עשה כמה צרות, וביניהם, גם מה שהי' שייך להמלשינות על אדמו"ר הזקן —

דערזשאַוויץ כתב אז להמלכה, שחסידיים מאמינים במשיח, ואשר יבוא בקרוב, ומכיון שיצטרכו אז ממון הרבה כדי לבנות את בית המקדש, אוסף אדמו"ר הזקן כסף כבר עתה למטרה זו.

— אדמו"ר הזקן הי' אוסף כסף עבור המעמדות בארץ ישראל. רואים מכאן, שגם גוי יודע ומכיר ("דערהערט") אשר מיהו הנקרא

¹⁸ רשימת "דברי ימי חיי אדמו"ר הזקן" (קה"ת, תשע"א).

¹⁶ קהלת יב, א. וראה שבת קנא, ב. ¹⁷ (ראה תניא רפ"ז).

חסיד — המאמין במשיח, ואשר יבוא במהרה, ובמילא מכין את עצמו כבר עתה לביאתו.

ענין זה שגם גוי הרגיש זאת — אינו פלא. ומצינו עד"ז סיפור מאדמו"ר מהר"ש¹⁹, שבנסיעתו חזרה מחוץ לארץ לליובאוויטש, נסע דרך כפר מסויים, ויצאו לקראתו כל דיירי הכפר בלחם עם מלח — ("חלעב אי סאָל") — ותיכף כשהגיעה העגלה, נפלו כל האנשים על ברכיהם ועמדו לפניו עם הלחם ומלח. ביחד עם אדמו"ר מהר"ש נסע גם אחיינו (בן-אחותו) ר' ישעי' ברלין²⁰, והוא הי' בהתפעלות גדולה מהפחד שנפל על הגויים תושבי הכפר. כשבאו לליובאוויטש, סיפר ר' ישעי' ברלין לאדמו"ר מהר"ש בהתפעלות גדולה כיצד נפלו הגוים על ברכיהם בפחד גדול. ענה לו אדמו"ר מהר"ש: פעטאָך! על מי נאמר²¹ "פחדכם ומוראכם יתן ה' אלקיכם על פני כל הארץ"?

סיפור זה קרה לפני מאה וחמשים שנה, ומכל-שכן היום, שכבר קרובים הרבה יותר לביאת המשיח. — זה שעדיין לא בא, הרי זה מצד סיבות שאינן ידועות לנו, ואין זה צריך להיות נוגע לנו, אבל כיון שעכ"פ אנו קרובים יותר לביאת המשיח — הרי גם עמי-הארץ מרגישים את האמת, וא"כ, בודאי שאנו צריכים להכין את עצמנו לביאתו.

ח. אע"פ שאין אנו מרגישים שכל ימות עולם הזה אינם אלא הכנה לימות המשיח, ובהרגשתנו עולם הזה בעצמו מהווה ג"כ שלימות — מ"מ, האמת היא כנ"ל, והעדר ההרגש שלנו אינו פוגע כלל באמיתות הענין.

פעם²² ביקר אחד מהמשכילים בליובאוויטש, ושמע שמדברים בחסידות אודות נשמות ומלאכים והדומה. אח"כ נזדמן לו לנסוע בדרך עם אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, וניצל את ההזדמנות לשאול אותו: וכי הי' מישהו שם וראה מלאכים? אילו היו מראים אותו לכל הפחות מלאך אחד, הי' גם הוא חושב אודות מלאכים...

ענה לו הרבי נ"ע:

נוסעים אנחנו עתה בעגלת סוסים, ובעל-העגלה מנהיג ומזרז את הסוסים לנסוע בזריזות כדי שנגיע למחוז חפצנו במהירות הכי גדולה.

ח"ה ע' רעא).

(21) ס"פ עקב.

(22) ראה גם ת"מ ח"א ס"ע 107 ואילך.

וש"נ.

(19) ראה גם ת"מ ח"ד ע' 23. וש"נ.

(20) חתנה של הרבנית ראדע פריידא —

אחותו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש (ראה אודותו

— ע"פ הנסמן באג"ק אדמו"ר מוהרש"ב

ונמצא, שבנסיעה זו ישנם שלש מחשבות: המחשבה שלנו (של הנוסעים) — להגיע למחוז חפצנו בהקדים; מחשבתו של בעל העגלה — להרוויח איזה רובל להוצאות השבת; ומחשבתם של הסוסים — שחושבים שנסיעתם במהירות היא כדי שיוכלו לתפוס במהירות את ה"תבן"...

— דרכם של בעלי-עגלה, ליקח קצת "תבן" ולקושרו לפני פי הסוסים באופן שאינם יכולים להגיע אליו, כדי שהסוסים ירוצו במהירות, בחשבם שעי"ז יוכלו לתפוס את ה"תבן" המונח לפניהם.

ובכן: וכי משום שהסוסים חושבים אודות ה"תבן", אין הכוונה האמיתית בנסיעה זו בשביל שאנחנו (הנוסעים) נגיע במהירות למחוז חפצנו?!...

וסיים אדמו"ר נ"ע: וכי משום שהסוסים חושבים אודות ה"תבן", אין המלאך מלאך ("צי ווייל די פערד טראַכטן האָבער איז דער מלאך קיין מלאך ניט")?!...

וכן הוא בענין הנ"ל: הגם שבהרגשתנו עולם הזה הוא שלימות לעצמו, ואפשר לחשוב שכל הכוונה היא בשביל החיים בעולם הזה לבר, הנה האמת היא שעולם הזה אינו אלא הכנה לימות המשיח, ולפיכך כל עבודתנו עתה היא להכין את עצמנו למשיח.

ט. אמיתית ושלימות העבודה היא לפעול גם על הנפש הבהמית גופא, שהיא בעצמה תרגיש שעולם הזה וגשמיות אינם אלא בשביל קיום המצוות, שזוהי ההכנה לימות המשיח.

וכידוע הסיפור²³ שכאשר אדמו"ר הזקן נסע פעם ממעזריטש, הלך ה"מלאך" (בן הרב המגיד) ללוותו, ואמר המלאך לבעל העגלה: "שמיים די פערד ביז זיי זאָלן ווערן אויס פערד" (הכה את הסוסים עד שיחדלו להיות סוסים). ואמר אדמו"ר הזקן, שמזה למד דרך חדשה בעבודת השם, ונשאר במעזריטש למשך זמן ללמוד את הדרך הזו.

אלא, שעד שפועלים שהסוסים יחדלו להיות סוסים, צריכים לעת-עתה לעבוד את השם בדרך אתכפיא, כי אי אפשר לחכות עד שהנפש הבהמית בעצמו ירגיש את האמת, כי בינתיים נשאר השאלה — "איך יהי' אותו האבר חי"!

23) ראה אג"ק אדמו"ר מהור"צ חי"ד ס"ע תמ. וש"נ. תו"מ — רשימת היומן ע' רמו. תר"מ ח"ב ע' 180. ח"ד ע' 142.

ובמילא צריכים להתחיל את העבודה בדרך אתכפיא עכ"פ, ועי"ז מכינים את עצמנו לעלות על ה"באָס" שנוסע לקראת משיח צדקנו, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁴, שמאז שיצאו בני"מ מצרים התחילו כבר לנסוע לקראת משיח, אלא שנתעכבו בדרך כו'²⁵.

* * *

י. (כ"ק אדמו"ר שליט"א דיבר לאחד שרצה לשנות ממנהגו לגריעותא בענין גידול זקן²⁶):

איתא בתשובות הרשב"א²⁷ שאין לבטל מנהג של נשים זקנות בישראל אפילו עם ששים רבוא סברות, והיינו, שגם אם ימצא משהו ששים רבוא סברות נגד מנהג זה, אי אפשר לבטלו.

— ענין זה כתוב לא בספר חסידות, אלא בתשובות הרשב"א, ספר שכבר נדפס קודם לגילוי החסידות, וגם "עולמ'שע אידן" לומדים אותו. ומה שדברי הרשב"א אינם פועלים עליהם ליהרר כדבעי במנהגי ישראל — יש לשאול אותם...

ונמצא, שמנהגי ישראל הן כמו הוראות בית-דין, שעליהן נאמר²⁸ "על פי התורה אשר יורוך", שאסור לעבור על הוראת בית-דין גם אם יש לו ראיות מהתורה נגד הוראתם — שזהו דין זקן ממרא, שאינו מציית להוראת הבית-דין מחמת הראיות שיש לו מתורה שהוראת הבית-דין אינה נכונה, ומ"מ חל עליו דין דזקן ממרא²⁹. וכן הוא לענין מנהגי ישראל, שיש להם אותו התוקף של הוראת בית-דין שאי אפשר לבטלם אפילו עם ששים רבוא סברות.

והטעם הפנימי לתוקף של מנהגי ישראל הוא — מאותו הטעם של חומרת הוראת בית-דין — לפי שכל התורה נשענת על המציאות של בית-דין והוראותיהם, ועד שנצטוינו "עשו משמרת למשמרת"³⁰ ו"עשו סיג לתורה"³¹, שהם כל גזירות דרבנן, ועד"ז הוא לענין מנהגים, שכל

24 (אג"ק ח"ז ע' רנא ואילך).

27 ח"א ס"ט.

28 פ' שופטים יז, יא. וראה רמב"ם ריש

הל' ממרים.

29 רמב"ם שם פ"ג ה"ד.

30 מו"ק ה, סע"א. וש"נ.

31 אבות פ"א מ"א.

24 ראה ד"ה כימי צאתך תש"ח (סה"מ

תש"ח ע' 159 ואילך). וראה גם לקו"ש ח"א

ע' 125.

25 חסר איזה תיבות (המו"ל).

26 בהבא לקמן — ראה גם שיחת ש"פ

שמיני, מבה"ח אייר דאשתקד סי"א (תו"מ

ח"ה סע"ע 178 ואילך). מכתב י"ט אייר שנה

התורה כולה נשענת על מנהגי ישראל, כי כאשר אין נזהרים במנהגי ישראל, הרי זו התחלת הנטי' מדרך הישר, ומזה עלולים אח"כ לבוא לעבור ח"ו על דינים וענינים עיקריים.

ואע"פ שעניני המנהגים אין להם אותו התוקף של דין, ודבר שרק נוהגים בו איסור, מצד הדין הוא בגדר "היתר" — הרי זה ע"ד מ"ש בספרים³² שצריך למנוע את עצמו ממאה שערים של היתר כדי שלא לעבור על איסור.

יא. ומזה מובן, שכאשר מישהו רוצה לשנות ממנהגו לגריעותא, בטענה שהמדובר הוא רק במנהג בעלמא, הנה לבד זאת שבנידון דידן הרי זו טעות, כי זהו דין מפורש, הנה גם לפי דעתו המוטעת שאינו אלא מנהג, הרי גם במנהג תלוי' כל התורה, כנ"ל, וכאשר מוותר על מנהג ישראל, הרי זו התחלת הנפילה.

ואל יטעה שיוכל להתגבר ולקבוע בעצמו "עד כאן אנכי נופל ולא יותר", כי, לאחר שהתחיל ליפול, שוב אין שיעור לנפילתו, וכמאמר רז"ל³³ על פסוק³⁴ "נפול תפול", "אומה זו כו' כשהם יורדים כו'", ועד שיבוא לידי איסורים שהם היפך רצונו, וכמאמר רז"ל³⁵ "היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו עבוד עבודה זרה", דאף שגם הוא אינו רוצה לעבוד עבודה זרה, מ"מ, לאחר שוויתר להיצר בדבר קל, שוב אינו ברשות עצמו.

האדם צריך לדעת שכאשר הוא מסופק בעצמו: באיזה "מקום" צריכים להפסיק הירידה ולקבל על עצמו בתוקף שלא ימשיך הלאה — הרי ה"מקום" שצריך להפסיק הוא תיכף בהתחלה, שלכתחילה לא ילך בדרך של ירידה, כי אח"כ לא יהי' ברשות עצמו להפסיק ירידתו.

ומה שטוען שהדבר לא יזיק לו, כי אותו לא יצליח היצר להעביר מן הדרך — הרי זו טעות והיפך התורה, דגם שלמה המלך, החכם מכל אדם, אמר "אני ארבה (נשים) ולא אסור (מן הדרך)"³⁶ (שהם לא יטו את לבבי), ונכשל, ומכ"ש סתם אדם.

אמרו רז"ל³⁷ "פירצה קוראה לגנב". גם כשיש חומה — לא דלת או חלון, אלא חומה סתומה — ואדם חוטט באצבעו ובצפרניו ועושה

(34) אסתר ו, יג.
 (35) שבת קה, ב.
 (36) סנהדרין כא, ב.
 (37) סוכה כו, א.

(32) ראה חובת הלבבות שער התשובה פ"ה. הובא בראשית חכמה שער הקדושה רפט"ו. ובשל"ה שעג, א. תיח, ב. וראה גם לקו"ש ח"א ע' 253.
 (33) מגילה טז, א. הובא בפרש"י עה"פ.

פירצה קטנה, הרי פירצה זו "קוראת" לגנב³⁸, בקול גדול: "בוא הנה וגנוב חפציי וקח אותם מרשות היחיד לרשות הרבים".

והא בהא תליא — ומשני הצדדים: כשנמצא גנב — יודעים בבירור שהיתה פירצה בחומה, כי אילו היתה החומה סתומה כדבעי, לא הי' לגנב שום דרך לבוא אל הביתה פנימה; ולאידך, כשישנה פירצה — ברור הדבר שיבוא גנב.

וכן הוא בעניננו: כאשר האדם עושה פירצה קלה בחומת היהדות, גם אם אינה אלא פירצה בהעדר הזהירות במנהג ישראל, הרי בזה גופא הוא "קורא לגנב", שמזמין את היצר שיוציא את כל עניניו לרשות הרבים, טורי דפרודא³⁹, אפילו בדינים עיקריים.

יב. מלבד חומרת הזהירות במנהגי ישראל, מחמת היותה פתח לעבור על ענינים חמורים יותר — הנה האמת היא שגם מנהג מצד עצמו חמור כמו ענינים חמורים שבתורה.

והענין בזה — שכל החילוקים שישנם בין מצוות למנהגים וכו', הם רק כפי שמצוות הן בסדר השתלשלות, אבל מצד הרצון שבמצוות, ובפרט מצד "בעל הרצון", הרי כולם בשוה, וגם מנהג ישראל יש לו אותה החומרה, מאחר שגם מקורו של המנהג הוא מ"בעל הרצון".

וכן בנוגע לענין הדביקות שנפעלת ע"י המצוות בין מקיים המצוה למצוה המצוות, וכמ"ש⁴⁰ "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום" — אין הבדל בין קלות וחמורות.

ועד שמצינו לענין פיקוח נפשות, דאע"פ שבכל התורה כולה ישנם חילוקי דינים בין ודאי, ספק, ספק ספיקא וכמה ספיקות, שבודאי הולכים תמיד לחומרא, בספק יש נפק"מ בין ספיקא דאורייתא לספיקא דרבנן, ואילו בספק ספיקא הולכים תמיד לקולא — הנה כל חילוקים הללו אינם קיימים בשעה שמדובר בפיקוח נפשות, שאז אפילו על כמה וכמה ספיקות מפקחין עליו את הגל בשבת⁴¹.

ועד"ז הוא בענין "ואתם הדבקים גו' חיים" — שבזה אין נפק"מ בין דין מפורש למנהג ישראל.

למזיד (חסר פרטי הדברים בזה — המו"ל).

39) ראה תניא ספ"ג. ובכ"מ.

40) ואתחנן ד, ד. וראה אבות דר"ג

ספ"ד.

41) יומא פג, א ואילך.

38) גזלן שלוקח בכוח — אינו צריך

לפירצה, רק גנב שהולך לגנוב רק בשעה

שאין רואים אותו הוא צריך לפירצה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביאר שההבדל

ברוחניות בין גנב לגזלן הוא כהחילוק בין שוגג

יג. ויש להוסיף, שהצורך בהסברה ע"פ חסידות שאין הפרש בין מנהג לדין, הוא רק במקום שאין חילול השם, אבל במקום שיש חילול השם, הרי פשוט גם ע"פ נגלה שאין הפרש באיזה ענין מדובר.

כשיש למישהו מושפעים, שישנם יהודים, בני או בנות ישראל, שמביטים על הנהגתו ולומדים ממנה, הנה כאשר הוא משנה ממנהגו לגריעותא ח"ו — הרי זה חילול השם, שכן, מושפעיו אינם יודעים אם זהו דין או רק מנהג; הם יודעים רק שעד עתה התנהג באופן מסויים, ומהיום והלאה שינה את הנהגתו והתחיל להקל. ונמצא, שאצל המושפע הרואה את הנהגתו, נעשה תורת משה פלסטר ח"ו, והרי זה חילול השם.

ובמילא, למאי נפק"מ אם החילול השם נגרם על ידי קולא בדין מפורש או ע"י קולא במנהג ישראל, הרי זה אותו חילול השם, שהוא מהעבירות היותר חמורות.

יד. אמנם, היצר הרע הוא אומן במלאכתו ("אָ קלוגינקער")⁴² — ובמילא בא בטענה: מה אני אשם בכך שיש יהודים המביטים עלי וחושבים אותי למשפיע? לא בחרתי בזה מעצמי, אלא שלחו אותי להיות משפיע, ובמילא — טוען היצר הרע — מדוע צריך אני לסבול מזה? ובכן:

לו יהא כדבריו שאינו רוצה בכך, הרי לאחרי שבפועל ממש ישנם יהודים המביטים עליו ולומדים מהנהגתו (הגם שזהו שלא ברצונו), נעשה הוא אחראי על החילול השם.

ונוסף על זה, ידוע הפתגם⁴³ שאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם זקני החסידים בפירוש הנוסח "על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון" — "מען האָט מיר גענייט און איך האָב געוואָלט" (כפו אותי וגם רציתי בכך). וכן בנדו"ד: אמת הדבר ששלחו אותו להיות משפיע, אבל הי' זה גם מרצונו...

טו. עוד טוען היצר הרע, שיתנהג ככה רק לזמן קצר, ואח"כ יתקן את הנהגתו.

הן אמת שאיתא בגמרא⁴⁴ "האומר אחטא ואשוב כו' אין מספיקין

(42) ראה גם שיחת אחש"פ סל"א (לעיל) (43) ראה אג"ק שלו ח"ו ע' פה. וראה גם תר"מ ח"ג ע' 285. וש"נ. (44) שם פה, ב (במשנה).

בידו לעשות תשובה", אבל, הקב"ה זיכה אותו שלמד את ספר התניא, ויודע מ"ש שם⁴⁵ שאם "דחק ונכנס" מקבלין תשובתו...

ובכן: עליו לדעת שהענין ד"דחק ונכנס" הוא דבר קשה מאד, שהרי מצד למעלה "אין מספיקין בידו". החטא הוא וודאי, ואילו בנוגע לעשיית התשובה — מי יודע אם יהי' ביכולתו לעשות תשובה, שהרי לזה דרושה התעוררות רצון העצמי, שזוהי מדריגה בנפש שאף אחד אינו יודע מצבה האמתית, וכידוע⁴⁶ שמתעם זה אמר אפילו ר' יוחנן בן זכאי "איני יודע באיזו דרך מוליכין אותי"⁴⁷.

טז. עוד יכול היצר הרע לטעון, שמוכרח לשנות קצת ממנהגו כדי שיוכל להשפיע על הסביבה, ונמצא שעשייתו היא "לשם שמים"!

ובכן — משל למה הדבר דומה? לאיש חיל האומר שילך עם כלי זיינו רק בביתו, ובשעת שלום, כדי שירגיש יותר בטוח, אבל בשעת מלחמה, ילך ללא כלי זיין — משתי סיבות: א) זו תחבולה שלא יכיר האויב שהוא שייך לצד שכנגד; ב) יהי' יותר נקל להציל את עצמו בשעת הצורך.

מובן מאליו עד כמה זוהי שטות גדולה ומוחלטת.

— באסיפת הרבנים⁴⁸ אמר פעם אחד הרבנים: כששוחים מים אזי מבדילים בין מים יפים למים רעים, אבל כשצריכים לכבות שריפה אין הבדל איזה מים הם. ענה לו כ"ק מו"ח אדמו"ר: זהו רק אם יודעים בכירור שהם מים, והספק הוא רק בנקיות המים; אבל כשיש ספק מעיקרא אם הם מים או נפט, אזי, לא זו בלבד שלא יכבה את השריפה, אלא להיפך, שעוד יגדיל את השריפה...

וכמו כן בענין ה"נ"ל, ששינוי מנהג לגריעותא אי אפשר שיסייע בהשפעה טובה על הסביבה, ואדרבה, לא זו בלבד שלא יועיל, אלא אדרבה, ישפיע עליהם לרעה ח"ו.

וע"ד שמצינו⁴⁹ לענין כפרת יוהכ"פ, שאפילו למ"ד עיצומו של יום הכיפורים מכפר בלי תשובה, מ"מ, אינו מכפר אכרת דיומא, כי אין קטיגור נעשה סניגור⁵⁰.

תרי ואילך. לקו"ש ח"א ס"ע 100 ואילך. ועוד.

(49) ראה כריתות ז, א. צפע"נ על הרמב"ם הל' יבום פ"ד ה"כ.

(50) ראה ברכות נט, א. וראה גם לקו"ש

חי"א ע' 3. וש"נ.

(45) פכ"ה. אנה"ת פי"א.

(46) ראה לקו"ת ויקרא (הוספות) נ, סע"ד.

ד"ה אשרנו תרצ"ו (סה"מ תרצ"ו ע' 50 ואילך), ובהנמנן שם (ע 49) הערה 1. ועוד.

(47) ברכות כח, ב.

(48) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"א ע'

יז. כיון שהיצר הוא "קלוגינקער", הנה סוף-סוף אי אפשר להתגבר עליו על ידי טענות ומענות, כי הוא יותר ערמומי ממנו, ומתחכם בכל מיני תחבולות וטענות שאי אפשר לבן אדם לעמוד עליהם.

והעצה היחידה היא — ע"ד שמצינו בגמרא⁵¹ לענין שבועה, שמשביעין אותו על דעת בית-דין, שאז אין מקום לערמומיות ותחבולות שהרי השבועה אינו לפי דעתו של הנשבע אלא לפי דעת בית-דין המשביע אותו.

ועד"ז בעניננו, שהעצה היעוצה להתגבר על היצר היא — למסור את עצמו בתוקף גדול לציית אל הוראות התורה, בלי שום טענה ומענה.

יח. והנה, כל האמור לעיל הוא לענין מנהגי ישראל בכלל.

אבל בנידון דידן — גידול זקן — בפרט, איתא במאמר מכ"ק אדמו"ר ה"צ"צ⁵² שבפסוק⁵³ "והוא רחום יכפר עון גו'", "יש י"ג תיבות כנגד י"ג מדות הרחמים, י"ג תיקוני דיקנא שמשם נמשך הכפרה. . ואפ"ל כי י"ג תיקוני דיקנא מהם נמשך והוא רחום כו' ולא ישחית כו' כנ"ל שהם י"ג תיקון הזקן, ע"כ הוזהרנו ולא תשחית את פאת זקנך⁵⁴, דאל"כ לא יומשך בחי' והוא רחום כו' ולא ישחית כו' . . י"ג תיקוני דעתיקא הם רחמים גדולים ע"כ מי שאינו מגלח זקנו כל עיקר ואינו נוגע עליו בברזל כלל מעורר י"ג תיקוני דיקנא דעתיקא".

זקן — בכלל — הוא צלם אלקים. ישנו צלם אלקים ברוחניות, וישנו צלם אלקים בגשמיות, וצלם אלקים בגשמיות הוא זקן. שלכן, אפילו לדעת המתירים להסיר את הזקן, הרי מ"מ חסר עי"ז הצלם האלקים.

ונוסף על זה, הזקן הוא צינור להמשכת י"ג מדות הרחמים, שלזה זקוק כל אחד ואחד, כולל גם מי שעבר עבירה בשוגג, כידוע שגם שוגג צריך כפרה, כדאיתא גם בנגלה דתורה — בפירוש רש"י על מס' שבועות⁵⁵.

— הטעם הפנימי על זה הוא כי האפשרות לעבור על חטא גם בשוגג היא רק מצד התגברות הנפש הבהמית⁵⁶, והאדם אשם בהתגברות זו של נפשו הבהמית, וכנ"ל (סי"א) בענין "פירצה קוראה לגנב", וע"ד

(54) קדושים יט, כז.

(55) ב, א (ד"ה תולה).

(56) תניא אגה"ק סו"ס כח.

(51) נדרים כה, א. וש"נ.

(52) יהל אור ע' תרכו ואילך.

(53) תהלים עח, לח.

הפירוש הנ"ל (סי"ד) ב"על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון", דמה שנאנס הוא רק משום שהי' רוצה בכך, ואם באמת לא הי' רוצה בכך, לא הי' קורה האונס —

וכיון שכל אחד זקוק ליי"ג מדות הרחמים — צריך הוא ג"כ את יי"ג תיקוני דיקנא (זקן), שעל ידם נמשכות יי"ג מדות הרחמים.

— בשלמא אילו הי' מעמדו ומצבו בשלימות, שמקיים כל התורה כולה כדבעי, ובמילא יכול לתבוע מאת הקב"ה שיתן לו בני חיי ומזוני לפי שכך מגיע לו ע"פ דין⁵⁷, אזי הי' מקום לחקור אם ההלכה כדעת המתירים או כדעת האוסרים; אבל מי שזקוק ליי"ג מדות הרחמים, הנה גם אם ס"ל כדעת המתירים, הרי בלי יי"ג תיקוני דיקנא חסירה לו המשכת יי"ג מדות הרחמים!

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה אצל אותם יהודים שזכו לכך שהרבי הכניס אותם תחת כנפיו והם שייכים לחסידות — שאצלם הפוסק האחרון הוא כ"ק אדמו"ר הצ"צ, שפסק להלכה⁵⁸ שהסרת הזקן הוא בכלל הלאו ד"לא ילבש גבר"⁵⁹, ולדעת הרמב"ם⁶⁰ הרי זה בכלל אביזריהו דעבודה זרה, מג' העבירות שחייבים למסור נפשו עליהן:

יט. ולהעיר, שאע"פ שדיבורים הנ"ל נאמרו ליחיד, מ"מ שייכים הם לרבים, וכל אחד יכול להוציא מהם דברים השייכים אליו.

ויה"ר מהשי"ת שלא נצטרך לדבר בענינים של "סור מרע", כי אם רק בעניני "ועשה טוב" — העלי' ממדריגה למדריגה בטוב גופא, וכמאמר רז"ל⁶¹ "תלמידי חכמים אין להם מנוחה כו' שנאמר⁶² ילכו מחיל אל חיל".

ובפרט שכולנו שייכים לכ"ק מו"ח אדמו"ר, שהוא הי' החכם האמיתי, ונמצא שאנחנו בגדר "תלמידי חכמים", ובמילא, לא צריכים לדבר אצלנו בענינים של סור מרע, אלא רק בענינים של "ילכו מחיל אל חיל".

* * *

כ. בנוגע לחודש אייר⁶³ — שמתברך בשבת מברכים זה — יש

61) ברכות ומו"ק בסופן.

62) תהלים פד, ח.

63) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"א

ס"ע 263 ואילך.

57) ראה ברכות יז, ב.

58) בשו"ת שלו חיו"ד סצ"ג.

59) תצא כב, ה.

60) הלי' ע"ז פי"ב ה"ז. סהמ"צ מל"ת מד.

וראה גם מו"נ ח"ג פל"ד.

מעלה מיוחדת על שאר כל החדשים, שבכל יום ויום מימי חודש אייר ישנה מצוה מיוחדת: מצות ספירת העומר. בחודש ניסן המצוה דספירת העומר היא רק בסוף החודש, ובחודש סיון — רק בהתחלתו; ואילו בחודש אייר, כל יום ויום שבו חדור במצוה זו.

ויש להוסיף, שהשייכות שבין ימי הספירה למצות ספירת העומר, היא יותר מהשייכות שבין שאר כל המצוות שהזמן גרמא להזמנים שבהם מקיימים המצוות, שכן, בכל המצוות, אין המצוה שייכת לעצם הזמן, אלא שיום זה מחוייב במצוה זו. ולדוגמא: פסח הוא ביום חמשה עשר בניסן, שביום זה חייבים באכילת מצה וכיו"ב, הרי מעשה המצוה — אכילת מצה — אינה קשורה בגוף היום. משא"כ בספירה — הרי המצוה היא ספירת היום גופא, ונמצא שהמצוה היא בהזמן עצמו.

וזהו גודל המעלה של חודש אייר, שכל הימים שבו, הרי הימים עצמם קשורים בקיום המצוה.

ואע"פ שמצות ספירה היא לכאורה למטה משאר המצוות, שהרי אין במצוה זו שום עבודה ופעולת חידוש, כי אם ספירת דבר שכבר ישנו במציאות (גם לולי הספירה) — מ"מ, דוקא מצוה זו, שאין בה אלא ספירת ימים⁶⁴, וענין של געגועים בלבד, הרי היא ההכנה למתן תורה⁶⁵.

ויש להוסיף, שמעלת מצות ספירת העומר שייכת גם לענינו של חודש "אייר" שהוא ר"ת אברהם יצחק יעקב רחל⁶⁶, שהם ד' רגלי המרכבה, שזוהי עבודת האבות⁶⁷, וכן של דוד המלך⁶⁸ שענינו ביטול וקבלת עול — כי, גם מצות הספירה שאין בה עבודה וחידוש אלא רק ספירת ימים, הו"ע של קבלת עול.

* * *

כא. בפרשתנו נתפרטו הסימנים של בהמות טהורות — מעלת גרה ומפרסת פרסה⁶⁹.

בגדר סימנים אלה יש חקירה⁷⁰ אם הסימנים הם סיבת הטהרה,

68) ראה זהר ח"א רמח, ב. ח"ג רסב, ב. ובכ"מ.

69) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ש ח"א ע' 222 ואילך. ח"ב ע' 375 ואילך. תו"מ ח"א ע' 174 ואילך.

70) ראה צפע"נ על הרמב"ם ריש הל' מאכלות אסורות.

64) ראה גם שיחת אחש"פ סכ"ו ואילך (לעיל ע' 114 ואילך).

65) ראה ר"ן סוף פסחים. ועוד.
66) מאו"א א, פד. ב"ש לאה"ע סק"ו ס"כ.

67) "האבות הן הן המרכבה" (ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו).

שבגלל היות הבהמה מעלת גרה כו' לכן היא טהורה, או שהבהמה היא טהורה בעצם, לא בגלל היותה מעלת גרה כו', אלא שכן הוא בעצם, שבהמות אלו הן בהמות טהורות, אלא שהקב"ה קבע סימנים אלה בכל בהמות טהורות כדי שאנו נדע אלו הם הבהמות הטהורות.

והנפק"מ בין שני האופנים:

הדין הוא ש"היוצא מן הטהור טהור"⁷¹, אע"פ שאין לו סימני טהרה, ולדוגמא: היוצא מן הטהור ופרסותיו קלוטות הרי הוא טהור.

והנה, אם הסימנים אינם אלא לשם סימן בלבד, הרי דין זה שהיוצא מן הטהור טהור מוכן ע"פ סברא, דמכיון שיוצא מן הטהור שוב אין צריך סימן; אבל אם נאמר שהסימנים הם סיבת הטהרה, הרי מצד הסברא צריך להיות טמא, מאחר שפרסותיו קלוטות, ועל כרחך צריך לומר דהא שהיוצא מן הטהור טהור אינו ענין של סברא אלא רק גזירת הכתוב.

והנפק"מ לדינא בין שני אופנים אלו — אם היוצא מן הטהור טהור הוא מצד הסברא או רק גזירת הכתוב:

איתא בירושלמי⁷²: "אוכלין טהורין אין משחקין בהן (דלא ניתנו אלא לאכילה), והא כתיב⁷³ התשחק בו כצפור (גבי לויתן כתיב⁷⁴, ולויתן דג טהור הוא), (ומשני) לא הותר מן כלל איסור הוא (פירוש, לויתן אע"פ שדג טמא הוא, הותר מכלל איסור שאר דגים טמאים ובהיותו בחיים דינו כאוכלים טמאים שמשחקים בהם)".

ונמצא, שהאיסור לשחק עם אוכלים טהורים הוא רק אם הוא ממין טהור, אבל אם הוא מין טמא, אע"פ שהוא בעצמו טהור מצד גזירת הכתוב, מותר לשחק עמו.

ועפ"ז י"ל גם ביוצא מן הטהור בסימן טמא — שאם הוא טהור רק מצד גזירת הכתוב, מותר לשחק עמו.

ויש כמה ראיות שסימני טהרה הם סיבת הטהרה. וכן משמע גם מפשטות לשון הכתוב⁷⁵ "כי מעלת גרה היא גו'".

כב. ויש לבאר השייכות בין הענין דמעלת גרה לענין הטהרה (וכנ"ל שהסימן הוא סיבת הטהרה) — בעבודת האדם:

(74) להעיר ממש"נ (תהלים קד, כו)

"לויתן זה יצרת לשחק בו".

(75) פרשתנו יא, ו.

(71) בכורות ה, ב (במשנה).

(72) שבת ספ"ט (ובפני משה וקרובן העדה

שם).

(73) איוב מ, כט.

קודם שהולכים להתעסק בדבר גשמי, צריכים לברר היטב בעצמו ("גוט איבערקייען") האם עשייתו היא לשם שמים, שאז הוא דבר טהור. ועוד זאת, שבירור פעם אחת אינו מספיק, אלא גם לאחר שהתבונן בדבר וגם בא לידי החלטה שמעשיו הם לשם שמים והרי הוא טהור, צריך להתיישב עוד פעם בדבר, שזהו ענין בירור ראשון ובירור שני בעבודה⁷⁶. ואופן הבירור הוא — להתבונן מה ישאר אצלו לאחר עשיית הדבר גשמי. אם אחרי העשי' לא ישאר אצלו שום רושם, הרי זו ראי' שענין זה הוא מצד הקליפה שאין לה קיום, ולפיכך הרגיש בשעת מעשה חשק בדבר ואח"כ לא נשאר אצלו מאומה. אבל אם החשק ("געשמאק") לעשיית דבר זה נשאר גם אחרי גמר העשי', הרי זה ענין של קדושה, שלכן נשאר גם אח"כ חשק, כי קדושה היא אין סוף ויש לה קיום נצחי⁷⁷.

* * *

כג. עומדים תיכף להתפלל מנחה, ולאח"ז אמירת פרקי אבות, כפי שנוהגים בשבתות שבין פסח לשבועות⁷⁸.

התחלת פרק ראשון היא — "משה קבל תורה מסיני ומסרה כו'", וכך נמסרה התורה מדור דור, במשך כל הדורות, עד שהגיעה אלינו. וזהו גם תוכן הענין ד"סמוכים" — סמוכים איש מפי איש עד משה רבינו⁷⁹. ואע"פ שע"פ נגלה דתורה נתבטל בזמן הזה הענין ד"סמוכים"⁸⁰, מ"מ, בפנימיות הענינים הנה גם עכשיו ישנו הענין דסמוכים איש מפי איש עד משה רבינו, שזוהי ההשפעה דמשה רבינו שישנה בכל דרא ודרא, וכידוע⁸¹ ש"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא". ובמילא, אלה שיש להם שייכות אל הרבי⁸².

[כ"ק אדמו"ר שליט"א ציוה לכמה מהנאספים לקחת כוס מלא משקה, באמרו: "כלי שרת כו' אין מקדשין אלא מלאין"⁸³ דוקא].

(80) ראה אנציק' תלמודית ערך הוראה ס"ב (ע' תצב). וש"נ.
(81) תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א).
(82) חסר המשך וסיום הענין (המור"ק).
(83) זבחים פח, א. רמב"ם הל' פסולי המוקדשין פ"ג ה"כ.

(76) ראה ד"ה ליתן זה יצרת דש"פ שמיני, מבה"ח אייר דאשתקד ספ"ב (תו"מ ח"ה ריש ע' 166). וש"נ.
(77) ראה גם ס' שבט מוסר פכ"ה.
(78) סידור אדה"ז לפני פרקי אבות. וראה גם ביאורים לפרקי אבות בתחילתו. וש"נ.
(79) ראה רמב"ם הל' סנהדרין רפ"ד.